

- سروشنامه: محمدی، سید باقر
عنوان و نام پدیدآور: مشروعیت اقامه حدود و تعزیرات در عصر غیبت/ سید باقر محمدی.
مشخصات نشر: قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۳۹۳.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۶۸۱-۵
فهرست اصلی: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)، ۱۴۴ پ/۱۳۹۳/۲۸۷
فهرست فرعی: دفتر تدوین متون پژوهشی ۱۲
وضعیت فهرست نویسی: فنیبا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: حدود (فقه)
موضوع: تعزیرات (فقه)
شناسه افزوده: جامعه المصطفی (ع) العالمية.
مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)
رده بندی کنگره: BP۱۹۵/۶۸۳۳ م ۱۳۹۳
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۵
شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۵۳۶۹۶

مشروعیت اقامه حدود و تعزیرات در عصر غیبت

سید باقر محمدی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر المصطفی

مشروعیت اقامه حدود و تعزیرات در عصر غیبت

مؤلف: سید باقر محمدی

چاپ اول: ۱۳۹۳ ش / ۱۴۳۶ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ع)

● چاپ: کوثر ● قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (مجتبه)، نبش کوچه ۱۸، تلفکس: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۳۰۵۹
- قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سلا، تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶
- تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان وصال شیرازی و قدس، نبش کوچه اسکو، پلاک ۱۰۰۳، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۸۹۲۰
- مشهد، خیابان امام رضا (ع)، خیابان دانش خرمی، بین دانش ۱۵ و ۱۷، تلفن: ۰۵۱-۸۵۴۳۰۵۹

pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در انتشار این اثر یاری رساندند.

● صفحه‌آرا: محمد خسرویگی	● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی	● مدیر انتشارات: عباس ثقفی
● ویراستار: محمود صمدی	● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی	● معاونت تولید: روح‌الله سلمانی
● نمونه‌خوان: محمد خسرویگی	● آماده‌ساز: محمد خسرویگی	● ناظر تولید: جعفر قاسمی ابهری
		● ناظر فنی: محمدباقر شکری

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحراف‌های فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام‌ظله‌العالی) است.

«جامعة المصطفی (ص) العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی (ص) «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان مشروعیت اقامه حدود و تعزیرات در عصر غیبت حاصل پژوهش فاضل گرامی جناب آقای سید باقر محمدی، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند،

سپاس گزارده، صاحبان فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی

www.ketab.ir

فهرست

۱۷	 مقدمه
	بخش اول: مفاهیم و مبانی تصویری
۲۳	 ۱. مفاهیم
۲۳	 حد
۲۳	 ۱. واژه شناسی حد
۲۴	 الف) ریشه واژه حد
۲۴	 ب) معنای اصلی واژه
۲۶	 ۲. اصطلاح شناسی حد
۲۶	 الف) حد در متون دینی
۲۷	 یکم) حد در قرآن
۲۸	 دوم) حد در اصطلاح روایی
۳۰	 سوم) حد خاص
۳۰	 چهارم) مطلق عقوبت
۳۲	 پنجم) اعم از تعزیر
۳۲	 ششم) اعم از قصاص
۳۳	 هفتم) جمع بندی
۳۶	 ب) حد در اصطلاح فقهی
۳۶	 یکم) فقهای شیعه
۳۹	 دوم) فقهای اهل سنت
۴۲	 ۳. انواع جرایم حدی
۴۲	 الف) انواع جرایم حدی در فقه اهل سنت
۴۵	 ب) انواع جرایم حدی در فقه شیعه
۴۷	 تعزیر

۴۷	۱. واژه‌شناسی تعزیر
۴۹	۲. اصطلاح‌شناسی تعزیر
۴۹	الف) تعزیر در متون دینی
۴۹	یکم) تعزیر در قرآن
۵۰	دوم) تعزیر در روایات
۵۲	ب) تعزیر در اصطلاح فقهی
۵۲	یکم) فقهای شیعه
۵۳	دوم) فقهای اهل سنت
۵۳	۳. تفاوت‌های حدود و تعزیرات
۵۳	الف) به لحاظ ویژگی‌های کمی و کیفی
۵۵	ب) به لحاظ موضوع، نوع عقوبت و میزان مجازات
۵۶	۴. موجبات فقهی اعمال تعزیر
۵۶	الف) ارتکاب محصیت
۵۶	یکم) موارد خاص در روایت
۵۸	دوم) فقدان شرایط اقامه حد
۵۸	سوم) گناهانی که حد معین ندارند
۶۱	چهارم) ارتکاب گناهان کبیره
۶۱	پنجم) کیفر مکمل در جرایم حادی
۶۲	ب) اخلال در واجب
۶۳	ج) رفتار مفسده انگیز و خلاف مصالح عمومی
۶۵	مشروعیت
۶۵	۱. واژه‌شناسی مشروعیت
۶۵	۲. اصطلاح‌شناسی مشروعیت
۶۶	الف) مشروعیت در فصل مجوزان
۶۶	یکم) نراقی
۶۷	دوم) صاحب جواهر
۶۸	ب) مشروعیت در کلام مانعان
۶۸	عصر غیبت
۶۸	۱. واژه‌شناسی غیبت
۶۹	۲. اصطلاح‌شناسی غیبت
۶۹	الف) غیبت در اندیشه کلامی شیعه
۷۱	ب) عصر غیبت در ادبیات فقهی
۷۵	۲. مبانی
۷۵	لزوم عصمت امام
۷۶	اصل عدم ولایت

۷۷	۱. مفهوم اصل عدم ولایت
۷۷	۲. نگرش فقها به اصل عدم ولایت
۷۹	۳. مبانی اصل عدم ولایت
۷۹	الف) استصحاب
۷۹	ب) توحید
۸۰	ج) آزادی انسان‌ها
۸۱	۴. نقد و بررسی
۸۲	ولایت فقیه
۸۳	۱. تبیین مفهوم ولایت فقیه
۸۳	الف) مفهوم ولایت
۸۴	ب) مفهوم فقیه
۸۷	۲. حدود اختیارات ولی فقیه
۸۷	الف) ولایت مقتده فقیه
۸۷	یکم) ولایت تصرف در قضایا و امور حسبه
۸۸	دوم) ولایت در چارچوب احکام فرعی الهی
۸۸	ب) ولایت مطلقه فقیه
۹۱	۳. سابقه اجرای حدود
۹۱	ایران
۹۴	افغانستان
۹۷	دیگر کشورهای اسلامی
	بخش دوم: دیدگاه عدم جواز اقامه حدود
۱۰۱	۱. صاحبان دیدگاه عدم جواز اقامه حدود
۱۰۱	متقدمین (فقهای پیش از محقق حلی)
۱۰۱	۱. سید مرتضی
۱۰۳	۲. شیخ طوسی
۱۰۴	۳. قطب‌الدین راوندی
۱۰۷	۴. طبرسی
۱۰۸	متأخرین (محقق حلی تا مقدس اردبیلی)
۱۰۸	۱. محقق حلی
۱۱۰	۲. فاضل آبی
۱۱۱	۳. علامه حلی
۱۱۱	۴. فخر المحققین
۱۱۲	۵. ابن ابی‌جمهور

- متأخر المتأخرین (مقدس اردبیلی تا معاصران) ۱۱۲
۱. مقدس اردبیلی ۱۱۲
۲. شیخ بهایی ۱۱۲
۳. میرزای قمی ۱۱۳
۴. شیخ انصاری ۱۱۳
۵. فقهای مشروطه‌خواه ۱۱۵
- فقهای معاصر ۱۱۶
۱. سید احمد خوانساری ۱۱۶
۲. سید محمد شیرازی ۱۱۷
۲. دلایل دیدگاه عدم جواز اقامه حدود ۱۲۱
- دلایل تحلیلی ۱۲۱
۱. لزوم شرایط اجتماعی خاص، برای اجرای حدود ۱۲۱
- الف) وجود انسان کامل در رأس مدیریت اجتماعی ۱۲۳
- ب) جامعه توحیدی و مدینه فاضله ۱۲۴
- ج) توجه به زمینه‌های اجتماعی جرم ۱۲۸
- د) جامع‌نگری به احکام تربیتی اسلام ۱۳۰
۲. عدم حجیت خبر واحد در احکام شدید کیفری ۱۳۲
- الف) دیدگاه‌های متناقض در حجیت خبر واحد ۱۳۳
- یکم) انکار حجیت خبر واحد، به صورت مطلق ۱۳۳
- دوم) اثبات حجیت خبر واحد، به صورت مطلق ۱۳۳
- سوم) حجیت خبر عادل امامی ۱۳۴
- چهارم) حجیت خبر موثق الصدور ۱۳۵
- ب) بررسی دیدگاه‌ها ۱۳۷
- ج) شبهه عدم حجیت خبر واحد در احکام شدید کیفری ۱۳۸
- د) بررسی شبهه ۱۳۹
- ه) چند نکته ۱۴۱
- یکم) نظر نگارنده ۱۴۱
- دوم) امکان تعطیل برخی حدود ۱۴۱
- سوم) تمایز میان احکام قضایی و احکام کلی ۱۴۳
- دلایل نقلی ۱۴۳
۱. اجماع منقول از ابن‌ادریس و ابن‌زهره ۱۴۳
- الف) احتمال‌ها در تفسیر ظاهر کلام ابن‌ادریس ۱۴۵
- ب) بررسی احتمالات ۱۴۶
- یکم) اختصاص اقامه حدود به معصومان علیهم‌السلام و نایبان خاص ۱۴۶
- دوم) جواز اقامه حدود از سوی معصومان علیهم‌السلام، نایبان خاص و نایبان عام ۱۴۷

۱۵۳	سوم) انکار جواز تصدی از سوی ستمگران.....
۱۵۳	چهارم) سکوت درباره تفویض و عدم تفویض این منصب به فقها.....
۱۵۴	۲. روایت اشعثیات.....
۱۵۶	الف) بررسی سند.....
۱۵۷	ب) اشکال‌های سندی کتاب اشعثیات.....
۱۵۷	یکم) معلوم نبودن نویسنده کتاب.....
۱۵۸	دوم) محمد بن اشعث کوفی.....
۱۵۸	سوم) موسی بن اسماعیل.....
۱۵۹	چهارم) اسماعیل بن موسی عسقلانی.....
۱۶۱	پنجم) معتبر و مشهور نبودن اشعثیات.....
۱۶۳	ششم) عدم نقل بحار و وسایل به دلیل عدم اعتماد.....
۱۶۵	هفتم) عدم تطابق کتاب موجود با نقل شیخ و نجاشی.....
۱۶۶	هشتم) اختلاف در ابواب و تعداد.....
۱۶۸	نهم) ناسازگاری با اصول «اربع مائة» و همخوانی با روایات اهل سنت.....
۱۶۹	ج) بررسی دلالت واژگان.....
۱۶۹	یکم) واژه لا یصلح.....
۱۷۱	دوم) واژه امام.....
۱۸۳	د) اشکال دلالتی.....
۱۸۶	۳. قاعده درأ.....
۱۸۷	الف) فقها و قاعده درأ.....
۱۸۹	ب) مستند روایی قاعده درأ.....
۱۸۹	یکم) من لا یحضر.....
۱۸۹	دوم) المقنع.....
۱۸۹	سوم) دعائم الاسلام.....
۱۹۰	چهارم) مستدرک الوسائل.....
۱۹۰	پنجم) عهدنامه مالک اشتر.....
۱۹۰	ششم) کتاب عوالی اللئالی.....
۱۹۱	ج) رجال‌شناسی و درایت حدیث.....
۱۹۱	یکم) روایت صدوق.....
۱۹۳	دوم) عهدنامه مالک اشتر.....
۱۹۴	د) مفهوم‌شناسی.....
۱۹۴	یکم) درأ.....
۱۹۴	دوم) حدود.....
۱۹۵	سوم) شبهه.....
۱۹۵	گستره شمول شبهه‌ها در روایت درأ.....
۱۹۶	ملاک در شبهه، ظن یا احتمال.....
۱۹۷	شبهه در بدیهیات.....

۱۹۸	 مفهوم کلی قاعده
۲۰۰	 (د) احتیاط در دماء
۲۰۳	 ۳. کیفرهای جایگزین
۲۰۷	 ۴. جواز اقامه تعزیرات
۲۰۷	 دیدگاه فقها
۲۰۸	 نقد و بررسی
۲۰۸	 ۱. بر اساس دیدگاه جواز اقامه حدود
۲۰۹	 ۲. بر اساس دیدگاه عدم جواز اقامه حدود
بخش سوم: دیدگاه جواز اقامه حدود	
۲۱۵	 ۱. صاحبان دیدگاه جواز اقامه حدود
۲۱۵	 متقدمین
۲۱۵	 ۱. شیخ مفید
۲۱۶	 ۲. شیخ طوسی
۲۱۷	 ۳. سلار
۲۱۸	 متأخرین
۲۱۸	 ۱. علامه حلی
۲۱۹	 ۲. شهید اول
۲۲۰	 ۳. ابن فهد حلی
۲۲۰	 ۴. فاضل مقداد
۲۲۱	 ۵. محقق کرکی
۲۲۲	 ۶. شهید ثانی
۲۲۲	 متأخر متأخرین
۲۲۲	 ۱. مقدس اردبیلی
۲۲۳	 ۲. فیض کاشانی
۲۲۴	 ۳. کاشف الغطاء
۲۲۴	 ۴. محقق نراقی
۲۲۵	 ۵. صاحب جواهر
۲۲۶	 ۶. سید عبدالحسین موسوی لاری
۲۲۷	 ۷. علامه مظفر
۲۲۷	 فقهای معاصر
۲۲۷	 ۱. امام خمینی

۲۲۸	۲. سید ابوالقاسم خویی
۲۲۹	۳. سید محمدرضا گلپایگانی
۲۳۰	۴. سید محمدصادق روحانی
۲۳۰	استفتائات
۲۳۱	۱. شیخ جواد تبریزی
۲۳۱	۲. مقام معظم رهبری
۲۳۱	۳. ناصر مکارم شیرازی
۲۳۱	۴. سید عبدالکریم موسوی اردبیلی
۲۳۲	۵. حسین نوری همدانی
۲۳۳	۲. دلایل دیدگاه جواز اقامه حدود
۲۳۳	دلایل تحلیلی
۲۳۳	۱. مبعوضیت تعطیلی حدود
۲۳۴	الف) تبیین استدلال
۲۳۴	ب) اشکال‌ها
۲۳۴	یکم) عدم تلازم تعطیلی حدود و انتشار مفاسد
۲۳۴	دوم) تعارض با لزوم حفظ نفوس محترمه
۲۳۵	۲. اختلال نظام
۲۳۶	الف) دیدگاه فقها
۲۳۷	ب) مفهوم حفظ و اختلال نظام
۲۴۰	ج) حکم شرعی حفظ نظام
۲۴۱	د) نقد و بررسی
۲۴۱	۳. وجود فلسفه و مصلحت تشریع حدود
۲۴۳	الف) دیدگاه فقها
۲۴۴	یکم) لزوم نصب فردی خاص و عدم کفایت مصلحت صرف
۲۴۵	دوم) تعطیلی حدود بعد از رحلت رسول الله ﷺ
۲۴۵	ب) روش دیگر استدلال
۲۴۶	۴. استناد به ولایت حسبه
۲۴۷	الف) مفهوم‌شناسی حسبه
۲۵۰	ب) ولایت حسبه و اقامه حدود
۲۵۱	ج) اشکال‌ها
۲۵۱	یکم) احتمال اختصاص به معصوم
۲۵۲	دوم) مغرور نبودن مشروعیت
۲۵۲	سوم) لزوم تصدی مؤمنان عادل در صورت نبود فقیه
۲۵۴	۵. تنوری عدالت

۲۵۵	دلایل نقلی
۲۵۵	۱. اطلاق ازمانی ادله حدود
۲۵۶	الف) دیدگاه فقها
۲۵۷	ب) نقد و بررسی
۲۵۸	یکم) مخاطب اطلاقات
۲۶۰	دوم) قدر متیقن بودن فقیه
۲۶۱	اشکال عدم تأثیر «فقاها بما هو فقاها» در تصدی و ولایت
۲۶۲	سوم) عدم وصول بیان در اختصاص به فقها
۲۶۳	۲. روایت حفص بن غیاث
۲۷۳	۳. مقبوله عمر بن حنظله
۲۸۶	۴. معتبره ابی خدیجه سالم بن مکرم الجمال
۲۹۴	۵. توقیع شریف حضرت صاحب الزمان علیه السلام به اسحاق بن یعقوب
۳۰۵	۶. دیگر روایات
۳۰۵	الف) روایات منع از تعطیل حدود
۳۰۸	ب) روایات اهمیت اجرای حدود
۳۱۰	ج) روایت ابی عیبه
۳۱۱	د) نبوی مشهور: «علماء امتی کانباء بنی اسرائیل»
۳۱۲	ه) حدیث اللهم ارحم خلفائی
۳۱۳	و) روایت «مجارى الامور»
۳۱۴	ز) برداشت نراقی از مجموع روایات
۳۱۵	ح) جمع بندی روایات
۳۱۷	۳. متصدی اقامه حدود
۳۱۷	عموم مردم
۳۱۷	۱. اقامه حدود در جرایم خاص
۳۱۸	الف) ساب النبى و الائمه
۳۱۹	ب) مدعی نبوت
۳۱۹	ج) قتل در فراش
۳۲۱	۲. اقامه حدود در همه جرایم
۳۲۱	الف) اقامه حد بر عبد
۳۲۲	ب) اقامه حد بر ولد و زوجه
۳۲۳	ج) اقامه حد از سوى ظالمین
۳۲۴	حاکم جور
۳۲۴	۱. تعریف حاکم جور
۳۲۵	۲. دلایل مشروعیت اقامه حدود توسط حاکم جور
۳۲۵	الف) عدم اختصاص واژه امام به معصومان علیهم السلام

۳۲۵	چگونگی استدلال
۳۲۶	نقد و بررسی
۳۲۷	ب) سیره عملی معصومان
۳۲۷	چگونگی استدلال
۳۲۸	نقد و بررسی
۳۲۸	ج) منع از تعطیل حدود
۳۲۸	چگونگی استدلال
۳۳۰	نقد و بررسی
۳۳۱	فقیه یا ولی فقیه
۳۳۷	نتایج تحقیق
۳۴۱	پیشنهادهای
۳۴۱	پژوهشی
۳۴۲	اجرایی - قانونی
۳۴۳	کتابنامه
۳۶۱	مقالات
۳۶۴	منابع اینترنتی
۳۶۵	نرم افزارها
۳۶۷	Abstract